PETRA
PREŠOV, ul. SRR 1

Obchod s cirkevnými potrebami a kníhkupectvo má na sklade

Prot. doc. P. Aleš: **Cirkevné dejiny**	95,–
Trebník	40,–
Pravoslávny katechizmus (český a rus.)	10,–
Pravoslávny katechizmus (slov.)	9,–
Fencik: **Liturgika** (rus.)	3,80
Prot. B. Aleš: **Liturgika** (česká)	3,–
Patriarcha Alexij: **Výbor z díla** (český)	10,–
Patriarcha Sergij: **O spasení** (slov.)	10,–
Metropolita Nikolaj: **Výňatok z diela**	12,–
Prof. dr. Pružinský: **Patrológia I. a II. diel**	101,–
Metr. Jelevferij: **Na Božej nive** (slov.)	10,–
Cirkevné právo	37,–
Homiletika	10,–
Dr. Kačur I.: **Stručný prehľad cirkevnej archeológie**	15,–
Dr. Kernaševič: **Pastorálka**	18,–
Dr. Kernaševič: **Všeobecný typikon**	16,–
Praktický trebník	40,–
Teologický zborník II.	56,–
Základné bohoslovie	24,–
Obrázky „Pamiatka na sv. Prijímanie“	3,–
Nový zákon (cirk. slovanský)	50,–
Dr. Š. Balogh: **Úvod do filozofie**	10,–
Služebník (cirk. slovanský)	60,–
Istorija pravosl. cerkvi (rusky)	4,–
Teologický zborník IV.	52,–
Dr. P. Kernaševič: **Zrovnávacie bohoslovie**	112,–

Budúce číslo vyjde 10. júla 1975

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada. Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red. prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukliánske tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS — Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 — Povolené SÚTI 15/18 z 27. 12. 1972.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XXI. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 6/1975

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, dnes by som rada pokračovať o sviatostiach (sv. tajinách).

O sviatosti myropomazania vieme, že sa v nej udeľujú dary Ducha svätého, ktorými pokrstený človek je posilňovaný v poznávaní a obrane pravdy Božej, ako aj v duchovnom živote. Túto sviatosť udeľuje duchovný, ktorý na to používa myro, ktoré dostal od svojho biskupa. Čo je to sv. myro? Je to olivovový olej, prevarený s vonnými prísadami a posvätený biskupom (nemýľte si obyčajný olej, ktorý sa používa na myrovanie v dňoch veľkých sviatkov so sv. myrom, ktoré slúži na myropomazanie). Sviatosť myropomazania sa udeľuje tak, že duchovný sv. myrom značí pokrsteného na čele, očiach, ústach a nose, na prsiach, na rukách a na nohách na posvätenie rozumu, zmyslov, citov a činnosti.

Je táto sviatosť potrebná? —, môže sa niekto spýtať. Musíme povedať, že potrebná je, lebo jej potrebu zdôrazňovali apoštoli.

V pravoslávnej cirkvi sa táto sviatosť udeľuje hneď po sv. krste, a takto sa robilo od počiatkov cirkvi.

Rímskokatolícka cirkev sviatosť myropomazania volá birmovaním; odchyľuje sa však v učení o tejto sviatosti od pravoslávnej cirkvi v troch bodoch: neuznáva sviatosť myropomazania za tak prepotrebnú, ako cirkev pravoslávna, v dôsledku čoho sa stáva, že niektorí rímski kresťania zostávajú bez tejto sviatosti, nekoná ju hneď po sv. krste, ale až neskôr a napokon v rímskokatolíckej cirkvi udeľuje túto sviatosť len biskup a len v mimoriadnych prípadoch ju môže udeliť kňaz, ktorého na to splnomocnil pápež.

V Novom zákone sú zmienky o sviatosti myropomazania na týchto miestach: v Skutkoch apoštolských na troch miestach (2, 38), v druhom liste ap. Pavla u Korintanom (2 Kor. I, 21 a 22), v liste sv. ap. Pavla k Efezským (Ef. 1, 13) a v prvom liste sv. ap. Jána (1 Ján 2, 20 a 27).

Vidíme teda, že tajina myropomazania je pravoslávnou cirkvou predpísaná a tvorí nedeliteľnú časť sv. krstu.

Nech vám teda nie je ľúto, ako mi napísala jedna naša čitateľka, že nejdete na „birmovku" s toľkou parádou a s takými darmi. Vy už, keď ste deti pravoslávne, pečať daru Ducha svätého máte od chvíle vášho pokrstenia a myropomazania, a vtedy ste akiste tiež mali veľmi parádne krstiny. — No, to len na okraj.

Na budúce by som vám rada napísala o niektorej inej sviatosti, aby ste mali ucelený obraz a netrápili sa otázkami, ktoré niekedy nevhodne vyvolávajú dospelí.

Vaša teta Helena

„Tento Isus príde zasa tak, ako ste ho videli odchádzať do neba "(Sk. ap. 1, 11)

Pravoslávna cirkev v deň sviatku Nanebevstúpenia Isusa Christa volá k svojim veriacim slovami kráľa Dávida: „Spievajte Bohu, ospevujte Jeho meno", lebo je to deň radosti ako na nebi, tak aj na zemi.

Z nanebevstúpenia sa tešil Boh Otec, pretože Jeho jednorodený Syn, ktorého k nám poslal z lásky, zadosťučinil spravodlivosti Božej a vrátil sa ako víťaz do svojej večnej slávy. Plesal i Syn Boží, keď vstúpil do lona svojho Otca po vykonaní veľkého diela vykúpenia sveta. Raduje sa i Duch svätý, ktorý Mu pripravil príbytok pod srdcom Prečistej Márie. I Prečistá plesala, keď videla, že jej Syn, ktorý na seba vzal ľudské telo, sa s týmto osláveným telom vznáša na nebo. Radovali sa i apoštoli, lebo ich Učiteľ, ktorého svet tak ponížil, vstupuje na nebo, aby tam bol naveky oslavovaný vo svojej pravej vlasti, ktorú im sám prisľúbil, keď povedal: „Kde budem ja, tam bude i môj služobník" (Ján 12, 26).

Vari sa nemáme veseliť i my nad prečudesným povýšením nášho Vykupiteľa, nemáme sa tešiť z toho, že nám pripravil pri sebe miesto?

Pohľad na nebesia nás povzbudzuje k sebazapretiu, práci i k trpezlivosti.

Sv. evanjelista Lukáš v Skutkoch apoštolských poznamenáva, že keď udivení apoštoli sa pozerali za Isusom Christom na nebo, zjavili sa im dvaja oblečení do bieleho rúcha a povedali im: „Mužovia galilejskí, čo stojíte a hľadíte do neba? Tento Isus, ktorý vám bol vzatý do neba, príde zasa tak, ako ste Ho videli odchádzať do neba" (Sk. ap. 1, 11).

Isus Christos príde zasa v deň najposlednejší s veľkou slávou, aby odplatil každému podľa jeho skutkov. Aký trpezlivý musí byť človek, keď čaká na svoju odplatu! Ako príklad nech nám slúži patriarcha Jakub, ktorý 14 rokov slúžil Labanovi, len aby dostal za manželku krásnu Ráchel (1 Moj. 29, 30). Koľko sa narobí robotník, roľník, aby mal zisk pre seba i pre druhých. O čo viac sebazapierania treba, keď ide o vlastnú spásu, o život večný? Takto sa máme pozerať na nebo v biede a v utrpení, aby sme neklesli duchom, aby sme nezúfali, lebo človek sa v živote dostáva do rôznych situácií. Pri pohľade na svet platia slová spravodlivého Jóba: „Človek zo ženy narodený, krátky čas žijúci, mnohými biedami býva naplnený" (Jób 14, 1).

Pri pohľade na nebo máme zvolať spolu so sv. ev. Jánom: „Aj-

hľa, stánok Boží s ľuďmi, prebývať bude s nimi a oni budú Jeho ľudom a On, Boh, bude s nimi, zotrie im každú slzu z očú a smrti už viac nebude, lebo prvotné veci sa pominuli" (Zjav. 21, 3–4). Tam je miesto, kde zabudneme na všetky trápenia. Pozrime sa na sv. Štefana, čo ho posilnilo pri kameňovaní? Pozrel sa hore a zvolal: „Ajhľa, vidím nebesá otvorené a Syna človeka stáť na pravici Božej" (Sk. ap. 8, 56).

Nám, ktorí sme nevideli to, čo sv. Štefan, treba veriť, že i pre nás sa naskytne taký pohľad. Musíme však žiť čestným životom, vyhýbať sa hriechu, túžiť po Bohu a Jeho slávnom príbytku a budeme sa, až nadíde čas, radovať a veseliť, lebo sa dostaneme tam, kde je Isus Christos, ktorého nanebevstúpenie s úctou oslavujeme.

Svätá Päťdesiatnica

„Keď prišiel deň Letníc, boli všetci spolu na jednom mieste. Tu zrazu povstal zvuk z neba, ako keď sa prudký vietor valí, a naplnil celý dom, v ktorom sedeli. I ukázali sa im rozdelené jazyky, akoby z ohňa, usadili sa na každého z nich a Duch svätý naplnil všetkých, takže začali hovoriť inými a inými jazykmi, ako im ten Duch dával hovoriť. A boli vtedy v Jeruzaleme Židia, zbožní mužovia, zo všetkých národov pod nebom. A ako povstal ten zvuk, zbehlo sa mnoho ľudí a žasli, že počuli apoštolov hovoriť, každý vo svojej reči. I užasli všetci a divili sa, hovoriac medzi sebou: či, hľa, všetci títo, ktorí hovoria, nie sú Galilejci? Ako ich teda počujeme (hovoriť) každý vo svojej reči, v ktorej sme sa narodili. Partovia, Médovia, Elamíti a obyvatelia Mezopotámie, Judska, Kapadocie, Pontu, Ázie, Frygie, Pamfylie, Egypta a krajov Lybie pri Cyréne, príchodzí Rimania, Židia a prozelyti, Kréťania a Arabi, všetci ich počujeme vo svojich rečiach hovoriť veľké veci Božie . . ." (Sk. ap. 2, 1–11).

Deň sv. Trojice, svätá Päťdesiatnica! V týchto sviatočných dňoch spomína sv. pravoslávna cirkev tú veľkú a pre cirkev Božiu takú dôležitú udalosť, o ktorej s takým dramatickým nábojom píšu Skutky apoštolské a ktorá sa stala päťdesiat dní po Christovom vzkriesení. Toho dňa sa vyplnil sľub, ktorý dal Christos apoštolom pri Poslednej večeri, keď povedal: „Keď však príde Utešiteľ, ktorého vám ja pošlem od Otca, Duch pravdy, ktorý vychádza od Otca, bude svedčiť o mne" (Ján 15, 26–27). Tento sľúbený Utešiteľ, Duch pravdy, zostúpil na apoštolov v podobe ohnivých jazykov a zo svojej lásky apoštolov obdaril schopnosťou vykonávať apoštolskú službu, ich poslanie. Duch svätý je treťou osobou Presvätej Trojice a celá pravoslávna cirkev, ktorá zachováva slová niceo-carihradského Symbolu viery, verí: „. . . **I v Ducha Svjataho Hospoda, životvorjaščaho, iže ot Otca ischoďaščaho, iže so Otcem i Synom spokloňajema i sslavima hlaholavšaho proroki . . .**" Ducha svätého voláme Pánom, pretože je ako tretia Osoba Presvätej Trojice Boh všemohúcny, múdry, milosrdný a spravodlivý, je najvýš svätý a dobrý, dnes i na večné veky a má všetky božské vlastnosti Boha Otca i Syna. Duch svätý je Utešiteľom a Stvoriteľom všetkého, ako spieva žalmista: **„Hospodinovým slovom nebesá sú učinené a dychom Jeho úst ich všetky voje"** (Ž. 33, 6). Sv. cirkev Ducha svätého volá i Tvorcom života, lebo On všetko oživuje a je prameňom všetkého života, najmä duchovného, ktorý sa Ním oživuje, najmä prostredníctvom svätých Darov. Preto povedal Spasiteľ: **„Ak sa niekto nenarodí z vody a z Ducha, nemôže vojsť do kráľovstva Božieho"** (Ján 3, 5). Duch svätý večne pochádza od Boha Otca. Toto učenie o večnom a zázračnom pochádzaní svätého Ducha od Otca nám dal sám Spasiteľ, keď riekol: **„Keď však príde Utešiteľ, ktorého vám pošlem od Otca, Duch pravdy, ktorý vychádza od Otca, bude svedčiť o mne"** (Ján 15, 26).

Musíme sa klaňať Duchu svätému, oslavovať Ho takisto ako Otca a Syna. Anjeli na nebesiach spievajú: **„Svjat, svjat, svjat, Hospoď Savaof . . ."** a cirkev pravoslávna na zemi oslavuje Presvätú Trojicu slovami: **„Dostojno i pravedno jesť poklaňatisja Otcu i Synu i svjatomu Duchu, Trojci jedinosuščnij i nerazdeľnij . . ."**

Božská láska Ducha svätého sa v nás upevňuje a potvrdzuje vo sviatosti myropomazania, Ním sú posvätené a upevnené i ostatné sviatosti. Duch svätý činí dokonalejšími i naše modlitby, ako o tom svedčí sv. ap. Pavel: **„A tak aj Duch prichádza na po-**

moc našej mdlobe. Lebo my nevieme, za čo sa máme modliť ako náleží, ale sám Duch prihovára sa za nás vzdychaním nevysloviteľným" (Rim. 8, 26). Ten istý apoštol hovorí, že **„kresťan je chrámom Ducha svätého"** (1 Kor. 6, 19). Aký by to bol chrám, keby neoslavoval Toho, komu patrí?

V Symbole viery vyznáme, že veríme, že Duch svätý hovoril prostredníctvom prorokov. Sv. ap. Peter napísal: **„Lebo nikdy z ľudskej vôle nepovstalo proroctvo, ale Duchom svätým vedení hovorili svätí ľudia Boží . . ."** (2 Ptr. 1, 21).

Znamená to teda, že proroci a apoštoli, keď písali sväté knihy, alebo zvestovali o veciach spásy, boli inšpirovaní, vedení Duchom svätým, ich ústami hovoril Duch, oni sami boli len nástrojmi, cez ktoré sa Duch svätý prejavoval. Veď proroci, to boli zvyčajne jednoduchí ľudia, boli však osvietení božskou láskou a premúdrosťou Ducha svätého. Takisto i apoštoli boli ľudia prostí, biedni, neučení, ale zmena sa s nimi stala, keď na nich zostúpil Duch svätý v podobe ohnivých jazykov! Nad ich dielom všetci žasneme — je to vlastne dielo Ducha svätého. Dbajme i my o to, aby sme boli vždy dôstojnými chrámami Ducha svätého, ktorý by žehnal každému nášmu kroku.

Slávnostné zhromaždenie v Ostrave

Pri príležitosti významného sviatku národov našej vlasti — 30. výročia oslobodenia, stretli sa predstavitelia nekatolíckych cirkví združených v Kresťanskej mierovej konferencii a zástupcovia katolíckeho duchovenstva, ktoré je združené v organizácii Pacem in terris, na slávnostnom regionálnom zhromaždení KMK v Ostrave v dňoch 3. a 4. apríla t. r. Všetkých zástupcov cirkví bolo do deväťdesiat osôb.

Za pravoslávnu cirkev v ČSSR bol prítomný Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa, v sprievode členov Posvätnej synody, Preosvietených vladykov Nikolaja, biskupa prešovského, a Cyrila, biskupa michalovského. Pravoslávnu bohoslovecku fakultu zastupoval jej dekan, prot. dr. Andrej Mihaľov.

Dňa 3. apríla napoludnie oficiálni predstavitelia KMK položili vence k pomníku osloboditeľov Ostravy. Samotné zhromaždenie sa popoludní začalo v miestnom evanjelickom chráme bohoslužbami, ktoré slúžil a pri ktorých kázal biskup Slov. evanjelickej cirkvi a. v. východného dištriktu z Košíc Július Filo. Po bohoslužbách účastníci zhromaždenia prešli do blízkej budovy farského úradu hostiteľskej Slezskej evanjelickej cirkvi a. v., kde prítomných pozdravil biskup tejto cirkvi Vladislav Kiedroň. Hlavný referát predniesol predstaviteľ Československej cirkvi husitskej, patriarcha dr. Miroslav Novák, ktorý spomenul spoločenské zmeny, ktoré nastali po oslobodení spod fašistického jarma. Poukázal na triednych nepriateľov a pochválil nezištných tvorcov súčasnej spoločnosti, budovateľov socializmu. Zdôraznil význam cirkví združených v KMK, ktoré usilujú o zachovanie mieru na celom svete, pričom podčiarkol, že povinnosťou cirkví je bojovať za spravodlivejší sociálny poriadok a za nastolenie svetového mieru, cirkvi sa nemajú uzatvárať pred svetom.

Za štátnu správu pre veci cirkevné v ČSSR pozdravil zhromaždenie pracovník Predsedníctva federálnej vlády ČSSR, námestník gen. riaditeľa odboru pre veci cirkevné dr. Ladislav Hrášek.

Potom nasledovala prednáška prof. dr. G. Bassaraka, hosťa z NDR, jedného zo zakladateľov KMK. Dr. Bassarak hovoril o cirkvách v NDR a o ich problémoch.

Druhý deň rokovania bol otvorený pobožnosťami, vykonanými prodekanom Bohosloveckej fakulty J. Á. Komenského prof. dr. M. Bičom. Nasledovali prejavy zástupcov jednotlivých cirkví združených v KMK a zástupcu duchovenstva Pacem in terris. Za pravoslávnu cirkev v ČSSR predniesol prejav metropolita pražský

a celého Československa, J. Blaž. Dorotej. Jeho prejav uverejňujeme v plnom znení.

Redakčná komisia, kde bol zastúpený za našu cirkev prot. dr. A. Mihaľov, dekan PBF, vypracovala dokumenty, ktoré boli účastníkmi zhromaždenia jednomyseľne schválené.

Prot. dr. A. Mihaľov

Pozdrav pravoslávnej cirkvi v Československu

PREDNESENÝ J. BL. METROPOLITOM DOROTEJOM NA SLÁVNOSTNOM REGIONÁLNOM ZHROMAŽDENÍ PRI PRÍLEŽITOSTI 30. VÝROČIA OSLOBODENIA ČESKOSLOVENSKA, KONANOM 3.–4. APRÍLA V OSTRAVE

Vážení zástupcovia štátnej správy, drahí bratia a sestry!

Hlavný a slávnostný referát, ktorý predniesol br. patriarcha cirkvi Československej husitskej dr. Miroslav Novák, sme si so záujmom vypočuli. Bol obsahovo hlboký a výstižne pripomenul otrasné obdobie, **ktoré musel prežiť český, slovenský, ukrajinskorusínsky ľud a iné menšinové národnosti v našej vlasti.** Znovu opakovať v diskusii to isté netreba, nie je ani cieľom tohto nášho zhromaždenia vznášať obžalujúce výčitky prežitému ťažkému obdobiu okupácie. Všetky cirkvi v tej či onej miere trpeli počas nacistickej okupácie a ten istý osud postihol naše národy, ktoré nepodliehali vôli nacistov.

Najdôležitejšou vecou pri príležitosti nášho spomínania na slávne 30. výročie oslobodenia našej vlasti je podľa môjho skromného názoru zdôrazniť, že naše cirkvi od začiatku nesúhlasili s nacistickou okupáciou, ani so zotročovaním našich národov. Mobilizovali svoje sily ako to len bolo možné. Bojovali v podzemí, zapájali sa spolu s ostatnými občanmi do partizánskeho hnutia a do odboja, ktorý napokon vyvrcholil v Slovenskom národnom povstaní a v Povstaní pražského ľudu. A tými statočnými činmi dali svetu najavo, že so všetkou rozhodnosťou protestujú proti fašistickému násiliu, že sú odhodlané zo všetkých síl bojovať za svoje národné oslobodenie až do víťazného konca.

Všetkým našim občanom bolo jasné, že ide o vec závažnú, vec života, alebo smrti. Tomu nasvedčujú nespočetné útrapy a vraždenie v koncentračných táboroch, potoky sĺz a krvi a hanebné ponižovanie nášho ľudu nacistami. Naši blížni boli zmrzačovaní telesne i mravne, naša republika zaplatila za mníchovskú zradu

OSTRAVA: členovia predsedníctva — uprostred Jeho Blaženstvo Dorotej, metropolita pražský a celého Československa

státisícami obetí a vlastnou samostatnosťou. **Lidice, Ležáky, Javoříčko, Tokajík a iné obce navždy zostanú výkričníkom hrôzy.** A to všetko viedlo k nášmu ozajstnému oslobodeniu úsilím a v pravý čas zásahom Sovietskeho zväzu a jeho hrdinskej Červenej armády.

Naše oslobodenie teda stálo množstvo životov hrdinov našich, sovietskych aj iných národností, ktorí bojovali proti spoločnému nepriateľovi. Ale čím temnejšia bola moc, o to žiarivejšie bolo ráno. Utrpenie našich národov sa ponáša na temnú noc a oslobodením nastal deň víťazstva nad hordami hitlerovcov. Tak vyšlo slnko našej slobody, ktoré svieti na budovanie našej domoviny.

Oslobodenie našej vlasti je znovuzrodením nás všetkých. Aké heslo si odniesť z tohto slávnostného zhromaždenia, aký záväzok? — V láske, jednomyseľnosti s národmi našej vlasti spontánne pracovať na úplnom víťazstve pokoja na celom svete, na dovršení

budovania šťastného života všetkých našich občanov. K tomu prispejeme pracovným úsilím pod vedením najvyšších štátnych predstaviteľov. Treba, aby tiež každý z nás i údov našich cirkví maximálne prispel svojím podielom a tým súčasne upevnil našu slobodu.

Dovoľte mi, aby som v mene našej pravoslávnej cirkvi a v mene svojom úprimne pozdravil toto slávnostné zhromaždenie pri príležitosti 30. výročia oslobodenia našej vlasti Sovietskou armádou a našimi jednotkami pod velením nášho pána prezidenta, arm. generála L. Svobodu, s horúcim želaním, aby sa stalo mohutnou manifestáciou za vysoké ideály, ktoré si vytýčili naši pracujúci, budovatelia krajšieho zajtrajška našej vlasti. Nech nám k tomu pomáha náš vzkriesený Spasiteľ Isus Christos!

Nech sa upevňuje jednota našich národov v spoločnom úsilí budovania našej socialistickej vlasti. Nech prekvitá naša slobodná Československá socialistická republika, jej vláda — vláda pracujúcich — a celý náš statočný a mierumilovný ľud!

Prot. I. Karpjak:

Sviatosť Eucharistie v diele sv. Cyrila Jeruzalemského a Dionýza Areopagita

(pokračovanie)

Vo svojom piatom Tajomnom slove sv. Cyril vykladá poriadok uskutočňovania Eucharistie a pripravuje poslucháčov na dôstojné prijatie sviatosti. Toto slovo je pre nás veľmi dôležité, pretože nám dáva schopnosť poznať niektoré prvky liturgie jeruzalemskej cirkvi v dobách svätiteľa. Sv. Cyril začína svoje slovo objasnením obradu umývania rúk presbyterov a bozkávania verných.

„Videli ste, že diakon podáva jerejovi vodu na umývanie, taktiež presbyterom, ktorí stoja okolo žertveniku. Bez pochýb to nerobí pre telesnú nečistotu, ale preto, že musia byť čistí od všetkých hriechov a nezákonností. Pretože ruky značia činnosť, umývaním im dávame čistotu a neporušenosť skutkov. Nepočuli ste, ako blažený Dávid hovoril: „Ja umývam si ruky v nevinnosti a chodím vôkol Tvojho oltára, ó, Hospodine“ (Ž. 26, 6).

„Potom diakon vzýva: **„Prijmite druh druha i oblobyzajem druh druha“.** Nemyslite si, že je to zvyčajné bozkávanie sa, aké sa robí medzi priateľmi: toto bozkávanie sa vzájomné je znamením spojenia duší a odohnania všetkých zlých spomienok.“ Ďalej svätiteľ uvádza slová Christove o prinášaní daru k oltáru (Mat. 5, 23—24) a slová sv. ap. Pavla: **„Pozdravte sa vospolok svätým bozkom“** (1 Kor. 16, 20). Sv. Cyril pokračuje: potom jerej počas liturgie vzýva: **Hori serdca i blahodarim Hospoda, na čo veriaci odpovedajú: Imany ko Hospodu, dostojno i pravedno jesť...** Spomínajú na stvorenie Božie a na anjelov, ako oni oslavujú Hospodina, neprestajne hovoriac: **svjat, svjat, svjat Hospoď Savaof.** Sv. Cyril o tom hovorí: **„Preto to stále opakujeme, toto serafínmi nám dané oslavovanie, aby sme v tej piesni obcovali s anjelmi“** (str. 248).

Po uskutočnení nekrvavej obete prosíme Boha o mier medzi cirkvami, o dobrý stav sveta, za chorých, pracujúcich, vojakov, jedným slovom za všetkých, ktorí to potrebujú a za ktorých prinášame túto obeť. Sv. Cyril hovorí, **že spomínanie zomrelých patriarchov, prorokov, apoštolov, mučeníkov, neskôr i nám všetkým zomrelých otcov a bratov, má ten význam, že modlitbami prvých Boh prijíma naše modlitby a druhí budú mať z toho veľký úžitok, lebo sa predkladá strašná a svätá obeť za ich pokoj.**

Sv. Cyril objasnil podrobne verným modlitbu Pána a uvádza z liturgie slová jereja, ktorý hovorí: **„Svjataja svjatym“.** Svjataja — to sú predložené dary, na ktoré zostúpil Duch svätý a svätí, to ste vy, ktorí ste hodní prijať Ducha svätého. Potom hovoríte: **„Jedin svjat, jedin Hospoď Isus Christos“.** Lebo skutočne On je jediný svätý podľa prirodzenosti, a my, hoci i svätí, nie však podľa prirodzenosti, ale po prijímaní a modlitbe (str. 251).

K sv. prijímaniu pozývala jeruzalemská cirkev svoje duchovné deti slovami žalmistu: **„Okúste, viďte, jak je dobrý Hospodin“** (Ž. 34, 9). Tu sv. Cyril uvádza pokyny, ako treba prijímať Eucharistiu a ako treba ďakovať Bohu:

„Neprichádzať s natiahnutými rukami, ale ľavicu urob prestolom pre pravicu, lebo má na seba prijať Kráľa, zohni dlaň, prijmi Telo Christovo a pritom povedz „Amiň“... pozorne sledujúc, aby ti ani kúsok neupadol, lebo ak by sa tak stalo, stratil by si sám seba. Povedz mi, ak ti niekto nasype zlata, nebudeš ho chrániť a držať, aby si nestratil ani kúsok? O to viac máš pozerať, aby nič nespadlo z toho, čo je cennejšie ako zlato a drahé kamene.

Po tom, čo si prijal Telo Christovo, pristúp ku kalichu s Krvou, v poklone zohnutý, povedz „Amiň“, a prijímaj. Kým máš na

ústach vlahu, dotkni sa jej rukami a posväť si oči i čelo. Potom vyčkaj na modlitbu, ďakuj Bohu, ktorý ťa urobil dôstojným toľkej sviatosti".

To je takmer všetko, čo hovorí o Eucharistii a jej vykonaní sv. Cyril Jeruzalemský.

(pokračovanie).

Zo studnice našich sv. otcov cirkvi

Dnes sa často konajú užitočné stretnutia, pri ktorých odborníci rokujú o teologických otázkach. Cieľom tu je lepšie sa vzájomne spoznať. Na to v prvom rade nesmú zabúdať duchovní, ktorí veriacich majú vychovávať, ale ani sami veriaci. Len tak budeme schopní vyvrátiť slová, činy a názory, ktoré nezodpovedajú pravde a sú voči pravoslávnej cirkvi nespravodlivé.

V sv. liturgii v čase „vsenarodnej skorbi i zlaho obstojanija" v tropare spievame: „...Christe Bože naš, pohubi trestom tvojim borjuščaja nas, da urazumujut, kako možet pravoslavnych vira, molitvami Bohorodicy jedine čelovikoľubče".[1]

Keďže sa tu spieva o viere pravoslávnych k Bohorodičke, Matke Božej, chcem vysvetliť, aká je to viera a v čom spočíva, lebo i tu nás napádajú akoby sme Bohorodičku neuctievali. Avšak v žiadnej inej cirkvi nenájdeme toľko oslavných piesní Bohorodičke, ako v cirkvi pravoslávnej. Zložili ich sv. otcovia, hymnológovia a básnici. Nikto neporáta ich počet, toľko oslavných hymien na počesť Bohorodičky poznáme...

Ani pravoslávny chrám si nevieme predstaviť bez ikony Matky Božej. Nie sú to, pravdaže, sochy, tie pravoslávie nepozná, ani plastiky. Treba však zdôrazniť jednu vec, že práve na Východe bola vždy spojená mariológia a christológia (t. j. úcta k Matke Božej s úctou Isusu Christovi), lebo úctou k Bohorodičke zdôrazňuje pravoslávne kresťanstvo bohoľudskú prirodzenosť Spasiteľa.[2]

Pravoslávna cirkev uctieva Presvätú Bohorodičku nad všetko tvorstvo, teda nielen nad ľudí, ale i nad anjelov a nazýva ju „čestnijšuju cheruvim a bez spravnenija slavnijšuju serafim".[3] Pravoslávna cirkev Máriu volá Bohorodičku, lebo od od nej Syn Boží prijal ľudskú prirodzenosť, a Syn Boží je pravý Boh. Volá ju „navždy Pannou" lebo jej panenstvo nebolo porušené ani počatím ani zrodením Isusa Christa, lebo oboje sa stalo spôsobom nadprirodzeným. Zo všetkých svätých si najviac ctíme Presvätú Bohorodičku, ochrankyňu pravoslávnej viery. Máme mnohé chrámy zasvätené jej menu. Z dvanástich sviatkov sú štyri zasvätené Bohorodičke, okrem toho ešte sviatok Pokrovu (Záštity — ochrany) Presvätej Bohorodičky a iné jej menšie sviatky.

Pravoslávna cirkev pri sv. liturgii, presnejšie pri proskomídii, predpisuje, aby duchovný vybral z druhej prosfory časticu na pamiatku Presvätej Bohorodičky a aby ju položil po pravej strane obetného Baránka — Isusa Christa na diskose.

Hovoríme tu o úcte pravoslávnych k Bohorodičke. Jeden nepravoslávny veriaci sa ma raz pýtal, odkiaľ sa vzali pravoslávni tu, na východnom Slovensku. Nech nám na túto otázku odpovie priamo Gréckokatolícky cirkevný dejepis: „Vdova po grófovi Jánovi Drughetovi rodená Anna Jakušičová... s pomocou svojho brata Juraja Jakušiča, biskupa jágerského, začala privádzať kňazstvo na cirkevnú úniu". — „Zásluhou Petra Rostošinského sa zišlo kňazstvo užhorodského panstva na užhorodskom hrade 24. apríla r. 1646 v deň sv. mučeníka Juraja (pozn.: východná cirkev oslavuje sv. muč. Juraja 23. apríla). V hradnej kaplnke si vypočuli sv. službu, mnohí sa vyspovedali a 63 z nich zložilo vyznanie katolíckej viery do rúk jágerského biskupa Jakušiča". — „Únia bola dojednaná len slovami, zápisnica o tom nebola napísaná a za zmluvu sa nik nezaručil".[4] Takto sa teda niektorí pravoslávni stali uniatmi a myslím, že je to jasná odpoveď na otázku, odkiaľ sa tu vzali pravoslávni, lebo pravoslávni veriaci a duchovní tu boli skôr ako uniati a zostali tu dodnes.

Niektorí nás urážajú, my nikoho urážať nechceme a nebudeme, len by sme boli radi, aby nás druhí pochopili, chceme sa každému venovať, a tým sa zblížiť s inými cirkvami, chceme napraviť zlé zmýšľanie niektorých ľudí. Chceme, aby nás všetci dobre poznali, aby poznali naše túžby, radosti i bolesti, aby sme spoločnými silami mohli ľudstvu prispieť tam, kde to potrebuje najviac, v práci pre znášanlivosť, pochopenie, pokoj a mier.

LITERATÚRA:

1. *Malý služebník, Ľvov, 1930 (str. 129)*
2. *Š. Cankov: Pravoslavné křesťanství východní, 1931*
3. *Biskup Gorazd: Pravoslávny katechizmus, Praha, 1954 (str. 40)*
4. *Gréckokatolícky cirkevný dejepis (I. Kondratovič), Užhorod, 1936 (str. 57—59)*

Spomienka

Ak sa zastavíme pri 25. výročí návratu uniatov do pravoslávnej cirkvi v roku 1950, prebehne nám mysľou celá história cirkvi od dôb apoštolských, najmä nezhody, ktoré museli riešiť cirkevné snemy, i skupiny, ktoré chceli diktovať celej cirkvi, bez ohľadu na iných, bez toho, aby sa poradili s celou cirkvou. Myslíme i na smutný rok 1054, kedy medzi východnou a západnou cirkvou došlo k roztržke, až po zrod únie roku 1646.

Slovo únia značí jedno, ale tu bola každá námaha o jednotu čudná: bol len mostík, ako cez úniu dostať pravoslávnych do rímskokatolíckej cirkvi, pod moc pápeža. Dobre to vystihol prof. A. Budilovič v českom časopise „Za pravdou" č. 44, roč. 1929: „Pápeži boli vždy horliví v nepomernom rozširovaní arcibiskupských provincií a boli radšej, ak ich mohli rozdrobiť podľa starorímskeho princípu: divide et impera — rozdeľ a ovládni". Hoci predposledný pápež Ján XXIII. zmýšľal ináč než jeho predchodcovia, predsa je ešte veľa takých, ktorí si myslia, že i slovanské pravoslávne národy sa dajú získať tak, ako sa dala vybojovať Svätá zem križiackymi výpravami, pričom bol zničený Carihrad, centrum pravoslávia.

Vari preto majú svoje opodstatnenie slová „Slovania, bojte saRíma". Už pred rokom 1968 nás strašili tým, že sme „pod Moskvou", lenže skutočnosť je taká, že práve ruská pravoslávna cirkev nám dala samostatnosť, autokefalitu a dnes sme samostatná pravoslávna cirkev v Československu, ktorá nikomu nepodlieha, iba vlastným biskupom. To je jedna vec. A druhá je tá, prečo by sme sa mali báť Východu? Veď nech nám niekto ukáže seriózneho slovenského alebo českého spisovateľa, buditeľa či mysliteľa, ktorý by už dávno, pred desiatkami rokov, pred stáročiami nebol očakával oslobodenie a bratstvo od veľkého slovanského národa, od Ruska. Veď všetci uvedomelí vlastenci, rímskokatolíci i evanjelici a iní tak zmýšľali a verili a túto myšlienku šírili medzi svojimi veriacimi. Len sa treba dobre pozrieť do ich životopisov! Takto radíme všetkým, ktorí by na to radi zabudli! Je dobre si všimnúť, že i na prvom znaku Matice slovenskej je po rusky vyšitý nápis „Matica slovenská". Často sme hovorili a písali o prestupe gréckokatolíkov do pravoslávia. Nie je to správne, veď oni sa len vrátili tam, odkiaľ pochádzajú. Naši predkovia predsa boli vierozvestmi sv. Cyrilom a Metodom privedení z pohanstva na kresťanskú vieru pravoslávnu, ale keď pápež zakázal slovanskú bohoslužbu a žiakov sv. bratov dal vyhnať z ich vlasti, vtedy boli prevádzaní z východného obradu na latinský. Dnes už je jasne dokázané, že v samotnej Nitre a po celej našej vlasti, nielen na východnom Slovensku, sa slúžilo východným pravoslávnym slovanským cirkevným jazykom a obradom, že aj sv. Bystrik, sv. Benadik, sv. Kaich a iní slúžili slovanské bohoslužby a v Spišskom Podhradí je mitra východná z XIII. stor. (biskupská); uniati tam ešte ale neboli. A ak roku 1950 sme sa vrátili do pravoslávnej cirkvi a dodnes sa niektorí stále vracajú, nikam sme neprestúpili, len do svojho sme sa vrátili. Národ, ktorý prijal kresťanstvo vo forme pravoslávia, sa k tej starej pravde vrátil, rodným jazykom Boha chváli, ako sa bol naučil po roku 863.

Dnes sme už múdrejší a vieme, že mnohí k nám prišli len preto, aby pravoslávie rozbíjali, čo sa im čiastočne podarilo s cudzou pomocou roku 1968. Väčšina však v pravoslávnej cirkvi našla kľud duše. Keby nebolo neprestajnej štvavej propagandy proti pravoslávnej cirkvi od dôb sv. Cyrila a Metoda dodnes, cirkev by žila ináč a nemala by toľkých nepriateľov, ktorí by naopak mali byť našimi priateľmi po každej stránke až po tú, že pravoslávna cirkev sa vždy opierala o slovanskú vzájomnosť.

Štefan Horkaj, duchovný

Isus Christos v kraji Gadarénov

Pocit vnútornej bázne nás naplňuje, keď si v duchu predstavíme evanjelskú udalosť, ktorá sa stala v kraji Gadarénov. Isus Christos ako Boh vedel, že zlí duchovia rozmnožili svoju moc v tomto kraji, preto sa preplavil so svojimi učeníkmi z Galiley cez Tiberiadské jazero do kraja Gadarény, aby ako Ľudomil Gadarénom pomohol. Akonáhle vystúpil z loďky na breh, utekal proti Nemu človek posadnutý démonmi. Bol to človek divý, ktorý prebýval v nečistých hrobkách a bol celkom nahý. Mal strašnú silu a povrazy, ktorými ho niekoľkokrát chceli poviazať, vždy potrhal. Často zúril, kričal, bil sa kamením a naháňal hrôzu ľuďom v tomto kraji. Keď pribehol k Isusu Christu, namiesto toho, aby Ho napadol, ako zvyčajne robil, vrhol sa Mu k nohám a silným hlasom kričal: **„Čo mám s tebou, Isuse, Synu najvyššieho Boha! Prosím ťa, aby si ma netrápil!"** (Luk. 8, 28). Keď tento človek prehovoril, Isus Christos svojimi slovami namieril nie na toho človeka, ale na ducha, ktorý ho tak ovládol, preto povedal: **„Vyjdi z človeka, nečistý duch!"** (Mar. 5, 8). Slová Christove snáď neboli rozkazom, ale naznačovali uzdravenie, lebo Isus sa hneď potom pýtal ducha: „Aké je ti meno? — Na čo mu duch odpovedal, že sa volá Legion. Pretože bolo mnoho démonov vošlo do neho" (Luk. 8, 30).

Toto jednoliate množstvo zlých duchov, ktorí sa zoskupili do Legiona ráta

kijevopočerský lexikon na 5.000, iní tvrdia 6.000, iní zasa 12.000, ale lepšie je povedať, že v tomto Legione bola nespočetná diabolská sila. Treba povedať, že aj jeden zlý duch, ak je mu dovolené, môže narobiť veľa zla (viď knihu trpezlivého Jóba).

Po tomto priznaní zlí duchovia Isusa prosili, aby ich neposielal do priepasti pekelnej, ale aby mohli ostať v tomto kraji a prosia, aby im dovolil vojsť do stáda ošípaných, ktoré sa na vŕšku páslo. Keď im to Christos dovolil, vyšli démoni z človeka a vošli do ošípaných a celé to stádo, asi dvojtisícové, **„rútilo sa dolu úbočím do jazera a utopilo sa"** (Luk. 8, 33). Toto všetko sa nestalo na území židovskom, čo vidieť aj z chovu ošípaných, ktoré židovský zákon nedovoľuje chovať. Pastieri ošípaných to všetko videli, zdesene utekali do mesta a rozprávali všetko, chtiac ospravedlniť škodu, ktorú majitelia stáda utrpeli. Ľudia sa hneď so záujmom prišli na to pozrieť a keď videli človeka, z ktorého vyšli démoni **„oblečeného a majúceho zdravý rozum ako sedí pri nohách Isusových, báli sa"** (Luk. 3, 86). Tento strach, ktorý ich naplnil, bol skôr strachom z budúcnosti, že totiž ešte môžu niečo stratiť zo svojho majetku, preto prosili Isusa, „aby odišiel z ich kraja. Isus Christos, ktorý s láskou prišiel k nim, videl ich nevďačnosť a vrátil sa do svojej loďky; ale uzdravenému hovorí: vráť sa do svojho domu a rozprávaj, aké veľké veci ti učinil Boh" (Luk. 8, 39). Uzdravený, hoci chcel byť stále so svojím Záchrancom, poslúchol Christa a **„hlásal v Desatimestí, aké veľké veci mu učinil Isus: a všetci sa divili"** (Mar. 5, 20).

Po prečítaní tohto evanjeliového rozprávania si azda mnohí pomyslia: prečo Christos dovolil, aby démoni vošli do stáda ošípaných, ktoré sa utopili? Treba však pamätať, že čo Boh robí, všetko dobre robí. Ľudia v tom kraji stratili svoje ošípané, ale prišla k nim láska, stelesnená v Isusu Christovi, ktorý im chcel len pomôcť a zvestovať im kráľovstvo nebeské. Gadaréni však boli nevďační, vyhnali Ho zo svojho kraja len preto, aby nestratili svoj majetok. Nevedeli, že stratiť niečo pre Boha znamená vlastne nájsť a nadobudnúť. Boh žiadal od Mojžiša obuv, keď hovoril: **„Zobuj svoju obuv"** (2 Moj. 3, 5), ale súčasne mu dával moc nad faraónom i nad celým Egyptom. Od Saula vzal oslice, ale urobil ho kráľom nad Izraelom, a práve tak chcel Christos pomôcť aj kraju Gadarénov. Chcel ich liečiť duševne i telesne, zbaviť ich strachu pred démonmi, ale oni si neželali, aby Boh pobudol s nimi. Kto Boha od seba odoženie, neubráni sa pred zlými duchmi.

Koľko kresťanov robí tak, ako Gadaréni? Ak ich niečo postihne, hromžia na Boha, ako keby to, čo majú, nemali od Boha. Keď treba pre slávu Božiu niečo obetovať, mnohí už ani nechcú byť kresťanmi. Aká nevďačnosť! Aj keď nie sme posadlí zlým duchom, ako onen človek, mravne však mnohí sú v moci diabla. Aby **„neostal náš dom pustý"**, prosme Christa, ako onen uzdravený Gadarén, aby sme mohli s Ním byť. Za našu vďačnosť nás Boh ochráni od zlého a odmení nás večným životom.

O chorobe malomocenstva

„A keď vošiel Isus do ktorejsi dediny, stretlo ho desať malomocných..." (Luk. 17, 12).

V Písme svätom Starého a Nového zákona, stretávame sa často s chorobou malomocenstva. Isus Christos postihnutých touto chorobou často aj uzdravoval (Mat. 8, 1–4); Luk. 17, 11–19). Čo je to teda za chorobu?

Malomocenstvo — lepra (060), je infekčné ochorenie, vyvolané Mycobacteriom leprae. Spôsob, akým dochádza k nákaze, nie je doposiaľ spoľahlivo známy. Vzniká najskôr dlhým a tesným stykom s nemocným. No pôsobí tu tiež súčasne iný faktor, ako zlé hygienické a sociálne pomery, znížená rezistencia organizmu a pod. V dnešnom modernom pojatí sa rozoznávajú tri druhy tejto choroby: lepra, lepromatosa, lepra tuberculosa a lepra indeterminata. Toto delenie má nemalý význam pre posúdenie každého prípadu, zvlášť po stránke zdravotníckych opatrení. Liečenie si vyžaduje dlhšiu dobu a prísnu izoláciu. Malomocenstvo aj u nás podlieha povinnosti hlásenia.

Chorobu malomocenstva poznáme u nás iba podľa mena. V mnohých krajinách však ešte dodnes trápi ľudí. Toto ochorenie medzi obyvateľstvom vzbudzuje strach a paniku. Malomocenstvo sa vyskytovalo už v dávnoveku. V Starom zákone sa spomína ako jedno z najhorších. V III. knihe Mojžišovej (hl. 13 a 14) sa opisuje celý zákon o malomocenstve. Ten, kto bol postihnutý malomocenstvom, mal byť predvedený kňazovi, ktorý ho vyhlásil za nečistého (3. Mojž. 13, 1–3). Kto bol vyhlásený pre malomocenstvo za nečistého, mal nosiť roztrhané rúcho, hlavu nepokrytú, ústa zastreté a mal kričať: „Som nečistý" (3 Mojž. 13, 45). Po celý čas tejto nečistoty musel bývať za stánkami (3. Mojž. 13, 46). Rúcho malomocného, alebo nádoby, mali byť spálené (3. Mojž. 13, 52). Ten, kto bol uzdravený z malomocenstva, podľa Zákona mal priniesť obeť za uzdravenie. Preto teda aj Isus Christos, keď uzdravil malomocného, povedal mu: „Choď, ukáž sa kňazovi a prines za svoje očistenie obeť, ktorú predpísal Mojžiš" (Mark. 1, 44). Celý obrad očisťovania po uzdravení nájdeme v 14. kap. 3. knihe Mojžišovej.

V Starom zákone sa malomocenstvo spomína ako trest. Tak napr. sestra Áronova bola potrestaná malomocenstvom, že sa vysmievala Mojžišovi: „Mária bola malomocná, biela ako sneh" (4. Mojž. 12, 10). Podobne bol potrestaný aj Gézi, sluha proroka Elizea, že klamal (2. Kr. 5, 27).

Malomocenstvo, ako choroba vôbec, sa chápala ako trest Bo-

ží a preto sa iba tušila jeho infekčná povaha a spoločnosť sa proti nej bránila vylúčením malomocných zo svojho stredu. Osud chudobného či bohatého bol rovnaký. Aj duchovný bol pozbavený svojich kňazských práv a musel nastúpiť cestu kajúcnika. Každý chorý dostal rapkáč, aby už zďaleka oznamoval okoloidúcim, že sa mu treba vyhnúť. Nesmel sa zúčastňovať žiadnych verejných úkonov. Pre postihnutých boli zriaďované tzv. leprosária, obyčajne mimo mestských hradieb. V týchto ústavoch chorým sa poskytovala duchovná útecha. Postihnutí žili v týchto ústavoch organizovaným životom, mali postarané o obživu, šatstvo, no museli žiť prísnou zdržanlivosťou. Za porušenie predpisov mohol byť z ústavu vylúčený. Vylúčenie znamenalo osud biblického Jóba, ktorý na smetisku čakal na milodary a na dobrodenie iných. Smrť takému bola najväčším milodarom. Ústavy pre malomocných vydržiavali mestá a o malomocných sa starali príslušníci rádu sv. Lazára, po ktorých dodnes zostal názov — lazaret.

Choroba malomocenstva bola rozšírená aj u nás na Slovensku od 11. do 13. storočia. Svedčia o tom nielen archívne doklady, ale aj stredoveké cirkevné maľby, znázorňujúce cnosti svätíc, ktoré sa venovali z kresťanskej lásky ošetrovaniu malomocných. V jednej z listín uhorského kráľa Ladislava je zmienka o studni, ktorá bola vyhradená výlučne pre malomocných. Malomocenstvo do strednej Európy priniesli križiacke vojská, ktoré prechádzali naším územím do Svätej zeme a za vlády uhorského kráľa Ladislava mali dokonca svoje stredisko na Bratislavskom hrade. Že malomocenstvo vymizlo z našich krajov, veľkú zásluhu na tom mali prísne opatrenia, ktorých porušenie sa trestalo vždy veľmi prísne.

— — —

● *„Len ako tôňa chodí človek, len pre márnosť sa rozčuľuje; hromadí, nevie však, kto poberie to“ (Ž. 39, 7).*

— — —

● *„Neodopri mi, Hospodine, svoje zľutovanie; nech Tvoja milosť, Tvoja pravda vždy ma ochraňujú. Bo neresti ma obkľúčili, až im počtu niet; i moje viny dostihli ma, že ich ani prezrieť nemôžem; viac ich je, než mám vlasov na hlave; aj odvaha ma opustila. Ty ráč ma vyslobodiť, Hospodine! Hospodine, ponáhľaj sa mi pomôcť“ (Ž. 40, 12—14).*

Dôstojne oslavovať Boha môžeme len v pokoji a mieri

Pravoslávna cirkev doma i v zahraničí v dnešnej spoločnosti vidí svoju hlavnú úlohu okrem oslavovania Boha v upevňovaní mieru a pokoja vo svete. Vedie nás k tomu vedomie, že Boh, ktorý zjavil svoju vôľu vo sv. Písme, skrze prorokov, najmä však ústami svojho Syna Isusa Christa a sv. apoštolov, tak chce. **„Nepozdvihne národ proti národu meč a nebudú sa viacej učiť bojovať“** (Iz. 2, 4)... **„Najprv sa zmier s bratom a potom príď a obetuj svoj dar“** (Mat. 5, 24). I samotná sv. liturgia je preplnená výzvami k pokoju a mieru: **„Mirom Hospodu pomolimsja“, „Mir vsim“, „Vozľubim druha druha, da jedinomyslijem ispovimy“, „S mirov izidem, Hospodu pomolimsja“.**

Len v pokoji a mieri na celom svete sa môžeme nerušene modliť a dôstojne oslavovať Boha, za čo sa sa aj modlíme: **„O miri vseho mira...“** Len v pokojných podmienkach sa dobre môžeme sústrediť na modlitby, ktoré nám predpisuje sv. pravoslávna cirkev vo svojom obrade. Našu kľudnú modlitbu ruší vedomie, že nie všade je ešte pokoj, nemôžeme sa nerušene sústrediť na rozhovor s Bohom, keď niekde padajú nevinné obete. Preto každého dobrého pravoslávneho kresťana sa dotýka zachovanie a posilnenie svetového mieru. Prosíme všemohúceho Boha, aby nám daroval pokoj a mier, aby dal rozum tým, ktorí pripravujú azda vojnu, ktorí prechovávajú v srdciach hnev a nenávisť, aby všetci zatúžili po mieri. Pravoslávna cirkev sama na sebe veľmi dobre pozná, čo je to vojna, pravoslávna cirkev najviac pocítila dve posledné svetové vojny, či to u nás, či v Bulharsku, ZSSR, Juhoslávii, Poľsku, Rumunsku a inde. A preto, že sme toľko prežili, preto milujeme mier a bránime ho zo všetkých síl, kladieme si za poprednú úlohu v našom pozemskom živote za tento mier bojovať a pracovať pre jeho upevnenie. Ak by sme tak nekonali, „nevedeli by sme, čieho sme ducha“ (Luk. 9, 35), ako povedal Isus Christos apoštolom, keď chceli zvolať z neba oheň na samaritánske mesto. Kresťania musia mať duch porozumenia, pokoja a lásky medzi sebou, aby, obrazne povedané, žili vo svete, kde by vlk ležal vedľa baránka. Veríme, že medzi ľuďmi také vzťahy možné sú.

Š. H.

Z ústredia

Pri príležitosti sviatkov Vzkriesenia Christovho obdržal Jeho Blaženstvo metropolita Dorotej množstvo pozdravov z domova i zo zahraničia. Z týchto pozdravov si naša redakcia vyžiadala láskavé povolenie uverejniť v našom časopise dva nasledujúce listy:

VAŠE BLAŽENSTVO,

„Dnes vsjaka tvar veselitsja i radujetsja, ibo Christos voskrese i ad umertivisja". V súčasnosti, keď násilie a bieda panuje v mnohých častiach sveta, ľudská dôstojnosť a mravné hodnoty boli ponížené a naši blížni trpia pod mnohými formami útlaku, blíži sa paschálna sláva, ako patričné znamenie, ktoré nám pripomína Vzkriesenie Pána nášho, ktoré zvíťazilo nad peklom a likvidovalo ponižujúce otroctvo. Nech vzkriesený Pán nás v našej viere v Neho upevní, nech zachová moc svojho Vzkriesenia a urobí nás hlásateľmi Jeho paschálnej kázne pre ľudí a pre slávu Jeho mena. S bratským a srdečným pozdravom Váš dr. Filipp Potter, generálny tajomník Svetovej rady cirkví, Ženeva.

DRUHÝ LIST ZNIE TAKTO:

Vaše Blaženstvo, Christos voskrese! Oslavujúc Paschu Christovu, sme spojení vierou a radosťou a Cirkev počuje volanie ľudu Božieho. Žiara vzkrieseného Christa nie je západom slnka, ale šíri sa nad všetkými národmi. Slnko pravdy prináša svetu mier. — V tento sviatok Vám želám radosť služobníkov Božích, ktorí sa radujú z víťazstva Pána nad smrťou, prísľubu a darovania nielen večného života, ale i spravodlivosti a mieru na zemi. V tomto duchu mi dovoľte, aby som Vás pozdravil s láskou a s horúcim pozdravom. Ján Willebrands, kardinál, Vatikán, Pascha Christova 1975.

● **Metropolita leningradský a novgorodský Nikodim, prezident Kresťanskej mierovej konferencie, predložil vedeckej rade Leningradskej duchovnej akadémie päťdielnu vedeckú prácu, na základe ktorej mu bol udelený akademický titul doktora teológie. Ruská pravoslávna cirkev rozlišuje pre teológov tri vedecké stupne: prvý stupeň — kandidát teológie, druhý stupeň — magister teológie (odpovedá titulu doktora teológie, udelovanému na iných bohosloveckých fakultách) a tretí stupeň — doktor teológie (odpovedá v našom prostredí habilitácii). Diplom a modrý kríž doktora teológie odovzdali metropolitovi Nikodimovi na slávnostnom zhromaždení Leningradskej duchovnej akadémie 10. februára tohto roku. V mene KMK vyjadril pri tejto príležitosti blahoželanie jej prezidentovi dr. Károly Tóth, generálny sekretár. Za našu pravoslávnu cirkev v ČSSR blahoželal metropolita Dorotej, ktorý okrem iného napísal:**

„Svojou hĺbkou obsahu a silou prejavu poznáme Vaše prejavy na rozličných fórach, kde sú zaslúžene oceňované a kde vyvolávajú živý ohlas i v nepravoslávnych kruhoch. Táto sila Vašich prejavov sa tiahne ako červená niť všetkými Vašimi referátmi a vystúpeniami, z ktorých môže každý poslucháč načerpať pre seba veľmi veľa. Toto sa nepodarí každému rečníkovi, na to treba talent a vzdelanie, najmä však vieru, s ktorou presvedčivo vystupujete v záujme obrany Vami vytýčeného cieľa..."

● **Dňa 15. mája 1975 zasadalo v Michalovciach plénum Metropolitnej rady, ktorému predsedal Jeho Blaženstvo metropolita pražský a celého Československa Dorotej a na ktorom sa zúčastnili obaja Preosvietení vladykovia, Nikolaj, biskup prešovský, a Cyril, biskup michalovský. Plénum prerokovalo aktuálne otázky zo života cirkvi a slávnostne spomenulo 30. výročie oslobodenia našej vlasti spod fašistického jarma.**

ČESKOSLOVENSKÁ SPARTAKIÁDA · 1975 ·

Význam spartakiády

Už niekoľkokrát prebiehala v našej oslobodenej vlasti v okresoch, krajoch i celoštátne spartakiáda, do ktorej sa aktívne zapája nielen naša mládež, ale i ženy a muži. Slovo spartakiáda znamená výročné športové slávnosti. Význam športu však treba vidieť predovšetkým v pravidelnom športovaní, teda nie iba v účasti na spartakiáde.

Naša oslobodená vlasť dáva možnosť každému športovať; v minulosti tomu tak nebolo, a týka sa to nielen aktívnych športovcov, ale na našich ihriskách od roku 1945 môže športovať každý, veď si tieto športoviská občania poväčšine aj sami budujú. Každý, kto chce mať mladé, krásne a zdravé telo, kto sa chce vyhnúť chorobám, ktoré v súčasnosti často vznikajú z nedostatku pohybu a fyzickej námahy, môže športovať.

Spartakiáda je oslava športovcov našej oslobodenej vlasti, vyjadrená pohybom, je vyjadrená vďakou a láskou ku všetkým tým, ktorí položili svoje životy za náš dnešok. Tohtoročná spartakiáda je dôležitá pre všetkých občanov našej vlasti, teda i pre nás, veriacich. Dnes, keď je človek odbremenený od námahy v práci, keď sa skracuje pracovný čas, ľudia majú viac voľna, treba tento odpočinok využiť v prospech nielen telesných, ale i duchovných síl. Odpočinok nespočíva len v ničnerobení. Veď pohyb je prejav života a cvičenie sa dnes kladie na popredné miesto v preventívnej medicíne. „Staroba tela prichádza vekom. Staroba ducha nečinnosťou", — hovorí ľudová múdrosť. Telesné cvičenie prispieva nielen k upevneniu zdravia, ale aj k zvyšovaniu pracovnej schopnosti v mladom i staršom veku. Obľúbme si telesnú výchovu, lebo vedie k sebadisciplíne, kým lenivosť nás vedie do priepasti hriechu. Pohyb je život, lenivosť smrť tela i ducha. O čo viac budeme napríklad v turistike objavovať krásy našej domoviny, o to menej budeme musieť vysedávať v čakárňach lekárov. A budeme oveľa šťastlivejší!

Zo života prešovskej eparchie

PASCHÁLNE BOHOSLUŽBY:

● PREŠOV: Tohtoročné veľkonočné bohoslužby v prešovskom katedrálnom chráme prebiehali slávnostne a bohumilo. **Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, odslúžil spolu s prešovským pravoslávnym duchovenstvom slávnostnú paschálnu utiereň — Vzkriesenie a v nedeľu 4. mája 1975 skoro ráno posvätil veriacim paschy. Potom Preosvietený vladyka odslúžil slávnostnú paschálnu archijerejskú sv. liturgiu. Po sv. evanjeliu prečítal d. o. prot. J. Kuzan, predstavený katedrálneho chrámu, Paschálne posolstvo Posvätnej synody duchovenstvu a veriacim pravoslávnej cirkvi. Na konci bohoslužieb Preosvietený vladyka zablahoželal veriacim k slávnym sviatkom Paschy Christovej a zaželal im od vzkrieseného Christa veľa Jeho milosti, lásky a mieru do ďalších dní pozemského života. Veriaci, ktorých sa zhromaždil veľký počet, si so záujmom vypočuli slová svojho archijereja.**

● NA VEĽKONOČNÝ PONDELOK bola v ranných hodinách odslúžená slávnostná sv. liturgia, ktorú slúžil d. o. prot. J. Kuzan, predstavený katedrálneho chrámu, d. o. Jozef Iljuk, špirituál PBF, a d. o. prot. Roman Ferenc, správca prešovskej farnosti. Slávnostnú kázeň na tému sviatku predniesol d. o. prot. Roman Ferenc. **Počas Veľkonočných sviatkov ľudový spev viedol d. o. prot. D. Šudich a chrámový chór d. o. prot. A. Podhájecký. Pri Preosvietenom vladykovi obsluhovali bratia bohoslovci J. Halanda a I. Belejkanič.**

OSLAVY 30. VÝROČIA OSLOBODENIA NAŠEJ VLASTI

● Pravoslávne duchovenstvo prešovskej eparchie na svojom zjazde, ktorý sa konal dňa 16. 5. 1975 s úctou spomenulo 30. výročie oslobodenia Československa spod fašistickej nadvlády Sovietskou armádou a 25. výročie historického Prešovského snemu. Na spomenutom zjazde sa zúčastnil Jeho Blaženstvo metropolita pražský a celého Československa Dorotej so svojím sprievodom. Prítomný bol Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, profesori Pravoslávnej bohosloveckej fakulty so svojím dekanom prot. dr. A. Mihaľovom a zástupcovia štátnej správy. Podrobnejšie informácie prinesieme v budúcom čísle nášho časopisu.

● V nedeľu dňa 11. 5. 1975 **konal sa chrámový sviatok na počesť sv. veľkomučeníka Juraja v Sabinove.** Sabinovskí pravoslávni veriaci i pravoslávni veriaci z okolia sa zišli vo veľkom počte na slávnostných bohoslužbách, ktoré odslúžil d. o. prot. Roman Ferenc z Prešova, d. o. E. Sovič z Lutinej a miestny duchovný d. o. prot. Ján Jacoš. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. J. Sovič. Po myrovaní a sprievode okolo chrámu s čítaním sv. evanjelií sa správca sabinovskej pravoslávnej farnosti d. o. J. Jacoš poďakoval prítomným duchovným a veriacim za spoločné modlitby, ktorými oslávili meno veľkého bojovníka za vieru Christovu, mučeníka sv. Juraja.

R. F.

Zo života michalovskej eparchie

MIEROVÁ ČINNOSŤ:

● V dňoch 3. a 4. apríla 1975 sa v Ostrave konalo regionálne zhromaždenie KMK v ČSSR pri príležitosti 30. výročia oslobodenia našej vlasti bratskou Sovietskou armádou. **Na uvedenom zhromaždení sa za michalovskú eparchiu zúčastnil Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský, ktorý o záveroch zhromaždenia informoval potom i pravoslávne duchovenstvo michalovskej eparchie za účelom realizácie uznesení mierovej konferencie do života michalovskej eparchie.**

TRADIČNÉ ODPUSTOVÉ BOHOSLUŽBY:

● **V nedeľu dňa 13. apríla 1975 sa v Choňkovciach konali tradičné odpustové bohoslužby pri príležitosti chrámového sviatku — sv. ap. Tomáša. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil správca miestnej pravoslávnej farnosti d. o. Juraj Mitrík, ktorý predniesol i príležitostnú kázeň.**

● **V nedeľu dňa 27. apríla 1975 v pravoslávnom chráme v Byšte sa konali tradičné odpustové bohoslužby pri príležitosti sviatku sv. veľkomučeníka Juraja, ktorému je zasvätený tamojší chrám. Na tomto odpuste sa zúčastnil veľký počet pravoslávnych veriacich miestnych i z okolia. Slávnostnú sv. liturgiu odslúžil správca miestnej farnosti d. o. Juraj Kačala spolu s d. o. Mikulášom Sedlickým z Cejkova, ktorý predniesol príležitostnú kázeň.**

(M.-Š.)

Životné jubileá

Dňa 1. februára 1975 **sa dožil náš brat kurátor a kostolník Vasil Salnický zo Solníka požehnaného veku 77 rokov.** Už vyše 50 rokov slúži verne svojej cirkvi ako kurátor a kostolník chrámu Roždestva Presvjatoj Bohorodicy v Solníku. Starostlivosť o chrám prebral po svojom nebohom otcovi už ako malý chlapec; vzorne sa stará až dodnes. Vo svojom živote prežil veľa ťažkostí. So slzami v očiach spomína už na prvú svetovú vojnu, počas ktorej bol na fronte a verí, že len s pomocou Božou vojnu prežil a v zdraví sa navrátil domov. Svoju pradedovskú pravoslávnu vieru vyznával od malička a **nezradil ju ani v krízových rokoch, preto tým bolestnejšie prežíva to, že sa nájdu ľudia, ktorí na svoju vieru, svoj obrad, svoje starodávne sviatky, za ktoré naši predkovia mnoho vytrpeli a boli ochotní aj zomrieť, zabúdajú. Pravoslávni veriaci zo Solníka týmto svojho kurátora a dobrého kostolníka k jeho významnému jubileu srdečne pozdravujú a cestou našej tlače vyjadrujú mu svoju vďačnosť a želajú mu dostatok zdravia a mnoho síl a Božieho požehnania v práci pri sv. chráme. Na mnohaja i blahaja lita.**

Dňa 24. 4. 1975 sa dožil brat Juraj RUNČÁK, kurátor pravoslávnej cirkevnej obce Ladomírov, okr. Humenné, 55 rokov svojho života. Svojou usilovnou prácou sa najviac zaslúžil o to, že naša farská budova znovu dostáva svoju pravú tvár. Do jeho ďalšieho života mu želáme ešte mnoho zdravia, úspechov a elánu pri práci pre blaho našej pravoslávnej cirkvi.

Na mnohaja lita!

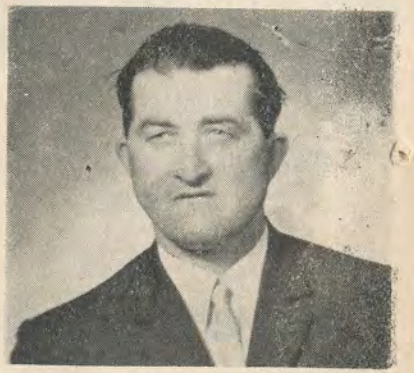

Posmrtné spomienky

Dňa 2. marca 1975 vo večerných hodinách navždy odovzdala do rúk svojho Stvoriteľa svoju dušu **sestra Alžbeta Hrehová z Malčíc (farnosť Markovce).** Na sklonku svojho života sa presťahovala pre svoju ťažkú chorobu k dcére do Strážského, kde zomrela vo veku 66 rokov a kde bola i dňa 4. marca pochovaná za prítomnosti mnohých veriacich. Prišli ju odprevadiť veriaci z materskej obce Markovce, z Malčíc, Falkušoviec a miestni veriaci zo Strážského. **Bola to žena hlbokej viery, dobrého srdca, oddaná veriaca pravoslávnej cirkvi. Pohrebné obrady vykonal d. o. Michal Fedič.**

Otče nebeský, prijmi jej dušu do svojich rúk, daj jej dobrú odpoveď na súde a večnú radosť vo svojom dome...

Vičnaja jej pamjať!

M. F.

Dňa 19. apríla t. r., keď prvé lúče slnka hlásili príchod nového dňa, zaopatrený sv. tajinami spovede a sv. prijímania, tíško usnul večným snom **predseda kurátorského zboru pravoslávnej cirkevnej obce v Medzilaborciach, brat Michal KOPKA** vo veku nedožitých 73 rokov. Nebohý brat Michal pochádzal z Medzilaboriec, kde žil a pracoval celý svoj život, tešil sa zo svojich detí, ktoré s láskou vychovával, staral sa o chrám Boží. **V krízových rokoch sa nedal zlákať rôznymi sľubmi, ale bol ako kameň na čele kurátorského zboru, čo mu prinieslo nemálo ponižovania zo strany neprajníkov.** Preto mu Boh daroval taký pokojný odchod, s úsmevom na tvári, z tohto sveta. Pohrebné obrady za prítomnosti veľkého počtu spoluobčanov vykonal dňa 21. 4. t. r. miestny duchovný prot. Michal Bega a prot. Michal Kurjatnik.

Vičnaja jemu pamjať!

M. B.

● *Pomocná služba Svetovej rady cirkví od roku 1972 poskytla oslobodeneckým hnutiam v Afrike sumu jeden a pol milióna dolárov na poľnohospodárske, výchovné a zdravotnícke ciele.*

● *Piate valné zhromaždenie Svetovej rady cirkví sa bude konať koncom novembra a začiatkom decembra 1975 v Nairobi, v Kenyi. Hlavnou témou zhromaždenia je: Ježiš Kristus oslobodzuje a zjednocuje. Šesť vedľajších tém: 1. Svedčiť o Kristu dnes. 2. Charakter a požiadavky jednoty. 3. Náboženstvá, kultúry a ideológie. 4. Sloboda, solidarita a spoločenstvo. 5. Oslobodzovacie hnutie. 6. Budúcnosť ľudstva.*

● *Aktivita KMK sa sústreďuje v poslednej dobe na uľahčenie realizácie poslednej časti konferencie o európskej bezpečnosti a spolupráce. K tomu mala slúžiť aj konzultácia, usporiadaná v dňoch 24.–27. januára t. r. v Západnom Berlíne na tému „Aký význam má slovo „kresťanský" v práci premier".*

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ TENTORAZ DAROVALI TÍTO DARCOVIA:

Alžbeta Spišovská, Poruba pod Vihorlatom, Kčs 25.–, rod. Tomovčíková, Trnava n/Laborcom, 25.–, Juraj Balint, Vysoká nad Uhom, 50.–, vd. Mária Serdijová, Slavkovce, okr. Michalovce, 20.–, Anna Paraničová, Okrúhle, 50.–, Bohuznáma z Varhaňoviec 20.–, Michal Olah, Nižný Žipov, 50.–, Pravoslávny farský úrad Pstrina Kčs 100.–, Pravoslávny farský úrad Brezina pri Trebišove Kčs 105.–, pravoslávni veriaci obce Kojšov Kčs 280.–, Pravoslávny farský úrad Falkušovce Kčs 500.–.

● *Že Duch svätý je osoba, je jasné zo slov apoštola Pavla, ktoré povedal biskupom zhromaždeným v Milete: „Bedlite teda o seba a o celé stádo, v ktorom vás Duch svätý ustanovil za biskupov, aby ste pásli cirkev Božiu!" Ustanovovať biskupov môže len živá osoba (Sk. 20, 28). (Z Katechizmu vladyku – mučeníka Gorazda).*

● *„Chváľ duša moja Hospodina! Ja budem chváliť Hospodina, dokiaľ žijem; a spievať budem svojmu Bohu, dokiaľ ma tu bude" (Ž. 1461–2).*

Vnútrajšok pravosl. chrámu zasväteného sv. Duchu v Michalovciach